INSTITUTIONEN FÖR SVENSKA, FLERSPRÅKIGHET OCH SPRÅKTEKNOLOGI

Åtgärdsplan

för svenska som andraspråk inom ämneslärarprogrammet, Humanistiska fakulteten

Åtgärdsplan

I enlighet med ”Vägledning för utbildningsutvärdering på grundnivå och avancerad nivå med extern bedömning 2023–2029”, fastställd av Humanistiska fakulteten, reviderad 2023-05-04 (Dnr: GU 2023/697), inkommer Institutionen för svenska, flerspråkighet och språkteknologi (SFS) härmed med en åtgärdsplan. Till grund för denna åtgärdsplan ligger bedömarutlåtandet framtaget av den externa bedömargruppen och det återföringsmöte som ägde rum den 15 juni 2026. Bedömarutlåtandet och åtgärdsplanen har diskuterats inom lärarlaget för ämneslärarutbildningen i svenska som andraspråk (21 augusti 2026) och i institutionsrådet för SFS (20 oktober).

Sammanfattning av bedömarutlåtandet

Sammantaget ger bedömargruppen uttryck för en positiv bild av ämneslärarutbildningen i svenska som andraspråk vid SFS och lyfter fram en utbildning som är väl förankrad både i språkvetenskap och i didaktik.

I bedömarutlåtandet beskrivs den komplexitet som utmärker ämneslärarutbildningen i svenska som andraspråk och som till viss del är unik för ämnet. Ämneslärarutbildningen ger en omfattande behörighet vilket ställer krav på utbildningens utformande. En examen från ämneslärarutbildningen i svenska som andraspråk ger behörighet att undervisa ungdomar i högstadiet och i gymnasiet, liksom vuxna inom vuxenutbildningen. Inte bara ålder skiljer de olika elevgrupperna åt utan en ämneslärare i svenska som andraspråk behöver också utbildning för att kunna undervisa i ämnet inom olika språkliga nivåer, från nybörjarstadiet till avancerad språkinlärning. Ytterligare en komplexitet som utmärker ämneslärarutbildningen i svenska som andraspråk över hela landet är att utbildningen överlag har mindre litterärt innehåll än motsvarande utbildning i svenska vilket är en inkongruens i relation till ämnesplaner i ungdomsskolan där svenska som andraspråk ger samma behörighet till vidare studier som ämnet svenska.

Bedömarutlåtandet lyfter särskilt fram lärarlagets kompetens och engagemang för utbildningen. De har sett ett välutvecklat samarbete i kollegiet och fått goda exempel på utveckling av undervisningen med hänseende till studenternas behov. Som en styrka beskrivs även progressionen inom utbildningen till exempel när det gäller mellan delkurserna i språkstruktur, litteraturdidaktik och självständigt arbete. Bedömargruppen nämner även innovativa inslag inom utbildningen som att studenter får möjlighet att involveras i institutionens samarbete med en vuxenutbildningssamordnare och att studenter även har inbjudits att deltaga i konferenser med fokus på praktiknära forskning. I bedömarutlåtandet framhålls den vetenskapliga bredden och att utbildningen har en didaktisk strävan. Tillsammans ger detta ämneslärarutbildningen i svenska som andraspråk en god förankring i didaktik och språkvetenskap.

Som utvecklingsområden nämns vuxenutbildningens något underordnade plats i programmet. I det sammanhanget nämns särskilt institutionens starka tradition av grundläggande läs- och skrivundervisning för vuxna vilket kunde få ett större utrymme. Andra utvecklingsområden är skönlitterär läsning och självständiga arbeten med avseende på analysmetoder och tidigare forskning. Didaktiken genomsyrar utbildningen men bedömargruppen ser ändå vissa

utvecklingsområden och nämner till exempel grammatikdidaktik liksom en bredare skrivdidaktik och kreativt skrivande.

Det samlade intrycket var av allt att döma gott. Rekommendationerna till de åtta utvärderingskriterierna anges nedan samt kommenteras med en beskrivning av eventuella åtgärder liksom en tidsplan för dessa. Sist i dokumentet finns en översikt över åtgärderna i tabellform.

Rekommendationer och institutionens kommentarer och planerade åtgärder

1. De faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskole-förordningens examensmål

Bedömargruppen anser att deras bedömningen huvudsakligen överensstämmer med SFS:s bedömning att uppgifter och självständiga arbeten på ett rimligt sätt motsvarar uppsatta lärandemål. De anser även att anknytningen till utbildningsvetenskap, vilket nämns i kursplanerna, avspeglas i val av ämnen. De ser förbättringsområden när det gäller sökprocesser (examensarbete 1), tillämpning av tematisk innehållsanalys (examensarbete 2) samt när det gäller målet om behov av ytterligare kunskap.

Bedömargruppen rekommenderar:

- Att större vikt läggs vid synliggörande av sökprocessen i examensarbete 1.
- Att undervisningen i vetenskaplig analys fördjupas.
- Att målet om behov av ytterligare kunskap synliggörs.

Institutionens kommentar
De självständiga arbetena inom ämneslärarutbildningen följer en gemensam ramkursplan. Under läsåret ht26/vt27 omarbetas ramkursplanerna för hela ämneslärarprogrammet och alla institutioner har fått i uppdrag att utprova ett delvis nytt upplägg för examensarbetena. I det arbetet kan bedömargruppens rekommendationer användas och inarbetas. Ett konkret förslag är att lägga större vikt vid metatext om sökprocessen och analysprocessen för att exempelvis motarbeta AI-genererad text.

Åtgärd
Studierektor sammankallar de lärare som arbetar med examensarbetena för att tillsammans med ansvariga lärare utveckla examensarbete 1 och 2 enligt uppdraget från programledningen för ämneslärarprogrammet. I den mån det är möjligt, med hänsyn till ämneslärarprogrammets gemensamma ramkursplan, kan vi arbeta för förändring enligt bedömargruppens rekommendationer.

Tidsplan
Läsåret ht 26/vt 27

2. Undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

Bedömargruppen lyfter fram flera styrkor vid SFS med avseende på studenternas lärande, bl.a. beskrivs studievägledningen som välutvecklad och tillgänglig. Bedömargruppen anser att utbildningen är studentcentrerad och nämner att studenterna i kursvärderingar och i intervjun vid platsbesöket uppger att deras röster blir hörda beträffande kursupplägg och undervisningsmoment. I återkoppling på studentarbeten vägleds studenterna i språkliga och stoffrelaterade frågor. Bedömargruppen beskriver att de har mött ett engagerat lärarlag som är väl medvetna om programmets struktur och de svårigheter som studenterna kan möta.

Bedömargruppen ger inga rekommendationer utan uppmuntrar till fortsatta kollegiala samtal och samarbeten.

Intuitionens kommentar
SFS lägger stor vikt vid samarbete i lärarlag inom ämneslärarutbildningen och kommer att fortsätta uppmuntra till samarbeten.

Inga åtgärder utan arbetet fortsätter som tidigare.

3. Undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

Bedömargruppen anser att utbildningen har en gedigen grund i kognitiva, didaktiska och sociolingvistiska perspektiv liksom i teori för språk- och textanalys. De anser vidare att kurslitteraturen är väl uppdaterad och vetenskapligt förankrad. Studenterna möter både vetenskapligt meriterade lärare och lärare med erfarenhet av undervisning i olika skolformer.

De beskriver dock att litteratur om konkreta undervisningsmetoder kunde lyftas fram på ett tydligare sätt och framhåller i synnerhet litteracitets-, grammatik- och ordförrådsundervisning. Utbildningen förankras i ämnesdidaktisk praxis men bedömargruppen anser att dokumenterad beprövad erfarenhet är mindre framträdande i underlaget.

Bedömargruppen rekommenderar:

- Att språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt relateras tydligare till beprövad erfarenhet.

- Att kurser som berör språk- och litteracitetsutveckling tillförs litteratur om undervisningsmetoder som främjar olika aspekter av språk- och litteracitetsutveckling.

Institutionens kommentar
Ämneslärarutbildningen innehåller en delkurs som helt ägnas åt språk- och kunskapsutvecklande undervisning. I denna delkurs liksom i övriga delkurser som berör området, exempelvis LGS231/L9S232 *Litteracitet* och LGS 251 *Undervisning på språkvetenskaplig grund*, relateras språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt till beprövad erfarenhet genom föreläsningar, seminarier och fältstudier. Vi kan ytterligare förtydliga detta i kursupplägg men anser att vi redan gör detta i tillräckligt hög grad.

Vi håller däremot med om att kurslitteraturen behöver ses över och att litteratur om konkreta undervisningsmetoder kunde vara mer framträdande.

Åtgärd
Se över om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt i relation till beprövad erfarenhet ytterligare kan förtydligas i exempelvis LGS211/L9S211 (dk 4), LGS231/L9S232 (dk 1) och LGS251 (dk2).

Litteratur om konkreta undervisningsmetoder införs i litteraturlistorna på de delkurser som innehåller litteracitets-, grammatik- och ordförrådsundervisning: LGS211/L9S211 dk 4, LGS221/L9221 dk 2, LGS231/L9S232 dk 1, LGS251 dk 2.

Tidsplan
ht 27 och vt 28

4. Lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig och högskolepedagogisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll

Bedömargruppen konstaterar att det finns en hög andel lektorer, docenter och professorer samt även en betydande grupp lärare med lärarexamen i svenska som andraspråk. Bedömargruppen anser vidare att lärarnas forskningsområden i hög grad motsvarar innehållet i utbildningen. En svaghet är att inte alla forskare har slutfört samtliga högskolepedagogiska kurser i linje med anställningsordningen.

Bedömargruppen rekommenderar:

- Att alla lärare i programmet fullgör den pedagogiska högskoleutbildningen.
- Att institutionen värnar den didaktiska vetenskapliga och erfarenhetsbaserade kompetensen i lärarlaget som helhet.

Institutionens kommentar
Bland de disputerade lärarna inom lärarutbildningen har de flesta fullgjort eller fått validerat de högskolepedagogiska kurserna. I adjunktsgruppen saknar några av lärarna en eller två kurser.

Åtgärd
SFS rekommenderar alla lärare i lärarutbildningen att slutföra de högskolepedagogiska kurserna. Rekommendationen behandlas på institutionens lärarmöten och i lärarkollegium för svenska som andraspråk.

SFS fortsätter att värna om att lärarlaget har didaktisk, vetenskaplig och erfarenhetsbaserad kompetens.

Tidsplan
Vt 27 och löpande framåt

5. Utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov

I bedömarutlåtandet lyfts fram att utbildningen förbereder studenterna för centrala delar av sva-lärarens arbete. I kurserna finns en tydlig didaktisk ansats, studenterna förbereds för samarbete över ämnesgränserna och det finns inslag om uttals- och grammatikdidaktik och om lektions- och terminsplaneringar. Studenterna auskulterar inom SFI.

Bedömargruppen anser dock att vuxenutbildningen och grundläggande litteracitet kan ges ett större utrymme i utbildningen. De efterfrågar även metodik i strukturdelkurserna, vilket är något som både studenter och lärare påpekar vid platsbesöket. Kreativt skrivande och retorik infördes i skolämnet svenska som andraspråk i samband Gy25 men dessa moment saknas i den nuvarande utbildningen. De anser även att skönlitteraturen i utbildningen behandlas främst didaktiskt och efterfrågar mer litteraturteori. I utlåtandet nämns även problemet med att studenterna i nuvarande program enbart gör VFU i sitt förstaämne. Studenterna med svenska som andraspråk som andraämne får följaktligen ingen VFU i svenska som andraspråk.

Bedömargruppen rekommenderar:

- Att strukturkurserna utvecklas mot grammatikundervisning.
- Att institutionen överväger om läsning av skönlitteratur samt litteraturteori kan ges större utrymme i programmet.
- Att innehåll som rör skrivundervisning utvecklas med kritiska och kognitiva perspektiv, till exempel med litteratur som rör skrivprocesser, evidensbaserade skrivstrategier (t.ex. SRSD), källbaserat skrivande och kritiskt textarbete.
- Att kreativt skrivande och retorik bereds plats i utbildningen
- Att man på lämplig nivå vid universitetet möjliggör att studenter gör VFU även i sitt andraämne.

Institutionens kommentar
Grammatikundervisning är en central del av undervisningen i svenska som andraspråk på alla nivåer inom skolsystemet. En framtida lärare i svenska som andraspråk behöver därför mycket goda didaktiska grammatikkunskaper för att kunna arbeta språkutvecklande. En förutsättning för att kunna undervisa i grammatik är dock att studenterna själva har goda kunskaper i svenska språkets struktur. Här behövs en balans mellan innehåll som fokuserar på att utveckla studenternas egna kunskaper och färdigheter om språkets struktur, och innehåll som ägnas åt att utveckla studenternas didaktiska kunskaper om strukturundervisning.
I nuläget ingår två delkurser om skönlitteratur i andraspråksundervisningen i lärarutbildningen. Dessutom ingår skönlitterär läsning även i andra delkurser som till exempel Introduktionskursen LGS211/L9S211 och i Litteracitet, LGS231/L9S232. Vi anser därför att vi har skönlitterär läsning i tillräcklig grad men behöver se över de litteraturteoretiska inslagen.

Skrivundervisning och litteracitetsutveckling behandlas idag inom flera delkurser inom lärarutbildning i svenska som andraspråk. Trots det är det problematiskt att ge utrymme åt alla delar. Vi är eniga med bedömargruppen om att innehåll som berör skrivundervisning behöver ses över. I synnerhet behöver inslag som inte ingår i den nuvarande utbildningen diskuteras. I planeringen för LU 28 arbetar institutionen med att se över helheten i utbildningen för att bättre kunna adressera olika nivåer och elevgrupper till exempel med avseende på skrivundervisning.

VFU i andraämnet kommer att bli obligatoriskt i LU28. En bedömningsblankett för andraämnet håller på att utarbetas.

Åtgärd
I strukturkurs 2, LGS221/L9S221, ges något större utrymme till grammatikdidaktik och metodik. Inför LU28 stärker vi kopplingen mellan strukturkurserna och exempelvis mer textfokuserade delkurser för att kunna införa mer grammatikundervisning även i andra delkurser än i strukturkurserna.
Litteraturteoretiska inslag införs i de två litteraturkurserna, LGS221/L9S221 och LGS242.

Främst i LU28 men även inom nuvarande program kommer vi att se över möjligheten att införa kreativt skrivande och retorik. Litteraturlistorna kommer att uppdateras med hänsyn till kritiska och kognitiva perspektiv.

På programnivå införs obligatorisk VFU i andraämnet.

Tidsplan
Uppdatering av litteraturlistor och mindre förändringar av grammatikdidaktik och skrivundervisning: ht 27 och framåt.

Större förändringar som berör hela lärarutbildningen i svenska som andraspråk och förändringar på programnivå införs med LU28.

6. Studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Bedömargruppen bedömer att institutionen har väl utvecklade strukturer för studentrepresentation och har inga rekommendationer för utvecklingsarbete.

Institutionens kommentar
SFS fortsätter arbetet enligt tidigare arbetssätt.

7. En för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger

Bedömargruppen anser att det sammantaget föreligger goda förutsättningar gällande studie- och lärmiljö för studenterna. I bedömarutlåtandet nämns till exempel den enhetliga strukturen för kursupplägg och information på lärplattformen, att litteraturlistorna finns tillgängliga i god tid, att studenter med NAIS-intyg får förlängd tid vid examinationer och att Humanisten är tydligt organiserad som lärmiljö och har en god fysisk tillgänglighet.

Inspelade föreläsningar är dock inte alltid fullt tillgängliga i fråga om textning och ljudkvalitet.

Bedömargruppen rekommenderar:

- Att institutionen överväger om kvalitén på inspelade föreläsningar kan förbättras.

Institutionens kommentar
Institutionens bedömning av studenternas studie- och lärmiljö överensstämmer med bedömargruppens.

Åtgärd
Institutionen kommer att uppmana lärarna att se över kvaliteten på de inspelade föreläsningarna och om möjligt lägga till textning och förbättra ljudkvaliteten. Informationen behandlas på lärarkollegium inom svenska som andraspråk.

Tidsplan
vt 27

8. Kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Bedömargruppen konstaterar att kursvärderingar görs kontinuerligt i utbildningen och att lärarna även genomför muntliga kursvärderingar, till exempel ”exit tickets” i anslutning till lektioner. Kursvärderingarna ligger till grund för kursutvecklingen.

I bedömarutlåtandet konstateras även att svarsfrekvensen är låg på standardiserade kursvärderingar.

Bedömargruppen rekommenderar:

- Att institutionen överväger att göra kursvärderingar under delkursers gång till ett formaliserat moment, för att förhoppningsvis kunna ta del av kontinuerliga synpunkter från studenter.

Institutionens kommentar
Vi håller med om bedömargruppens kommentar och rekommendation.

Åtgärd
Formaliserade kursvärderingar under delkursen i stället för främst i slutet av delkursen kommer att diskuteras på kommande lärarkollegium inom svenska som andraspråk. Förslaget kan utprövas i några delkurser och sedan utvärderas.

Tidsplan
Vt 27 och ht 27

Översikt över rekommendationer, åtgärder, ansvarig/utförare och tidsplan

Bedömargruppens rekommendation	**Åtgärd**	**Ansvarig (A) och utförare (U)**	**Tidsplan**
1. De faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål			
Att större vikt läggs vid synliggörande av sökprocessen i examensarbete 1. Att undervisningen i vetenskaplig analys fördjupas. Att målet om behov av ytterligare kunskap synliggörs.	Studierektor och lärare i kurserna för examensarbete 1 och 2 utvecklar examensarbetena enligt uppdraget från programledningen för ämneslärarutbildningen. I den mån det är möjligt arbetar vi med rekommendationerna	A – utbildningsansvarig och studierektor ansvarar för arbetet. U – studierektor och ansvariga lärare utvecklar examensarbete 1 och 2.	Arbetet inleds under ht26 och slutförs under vt27.

	enligt bedömarutlåtandet.		
2. Undervisningen sätter studenternas lärande i centrum			
Ingen rekommendation från bedömargruppen	Inga åtgärder utan arbetet fortsätter som tidigare.		
3. Undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet			
Att språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt relateras tydligare till beprövad erfarenhet. Att kurser som berör språk- och litteracitetsutveckling tillförs litteratur om undervisningsmetoder som främjar olika aspekter av språk- och litteracitetsutveckling.	Se över om språk-och kunskapsutvecklande arbetssätt ytterligare kan förtydligas i relation till beprövad erfarenhet i följande delkurser: LGS211/L9S211 dk 4, LGS231/L9S232 dk 1, LGS251 dk 2. Litteratur om konkreta undervisningsmetoder införs i litteraturlistorna på de delkurser som innehåller litteracitets-, grammatik- och ordförrådsundervisning: LGS211/L9S211 dk 4, LGS221/L9221 dk 2, LGS231/L9S232 dk 1, LGS251 dk 2	A – utbildningsansvarig och studierektor ansvarar för arbetet. U – studierektor och ansvariga lärare	Ht 27 och vt 28
4. Lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig och högskolepedagogisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll			
Att alla lärare i programmet fullgör den pedagogiska högskoleutbildningen.	SFS rekommenderar alla lärare i programmet att slutföra de högskolepedagogiska	A – prefekt och utbildningsansvarig	Vt 27 och löpande framåt

	kurserna. Rekommendationen kan spridas på institutionens lärarmöten och i lärarkollegium för svenska som andraspråk. SFS fortsätter att värna om att lärarlaget har didaktisk vetenskaplig och erfarenhetsbaserad kompetens.	U – utbildningsansvarig och studierektor	
Att institutionen värnar den didaktiska vetenskapliga och erfarenhetsbaserade kompetensen i lärarlaget som helhet.			
5. Utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov			
Att strukturkurserna utvecklas mot grammatik-undervisning. Att institutionen överväger om läsning av skönlitteratur samt litteraturteori kan ges större utrymme i programmet.	I strukturkurs 2, LGS221/L9S221, ges något större utrymme till grammatikdidaktik och metodik. Inför LU28 stärker vi kopplingen mellan strukturkurserna och exempelvis mer textfokuserade delkurser för att kunna införa mer grammatikundervisning även i andra delkurser än i strukturkurserna. Litteraturteoretiska inslag införs i de två litteraturkurserna, LGS221/L9S221 och LGS242. Främst i LU28 men även inom nuvarande	A – utbildningsansvarig och studierektor ansvarar för arbetet. U – studierektor och ansvariga lärare Ansvarig för förändring av VFU är programledningen	Ht 27 och framåt Större förändringar som berör hela lärarutbildningen i svenska som andraspråk och förändringar på programnivå införs med LU28.

Att innehåll som rör skrivundervisning utvecklas med kritiska och kognitiva perspektiv, till exempel med litteratur som rör skrivprocesser, evidensbaserade skrivstrategier, källbaserat skrivande och kritiskt textarbete. Att kreativt skrivande och retorik bereds plats i utbildningen Att man på lämplig nivå vid universitetet möjliggör att studenter gör VFU även i sitt andraämne.	program kommer vi att se över möjligheten att införa kreativt skrivande och retorik. Litteraturlistorna uppdateras med hänsyn till kritiska och kognitiva perspektiv. På programnivå införs obligatorisk VFU i andraämnet.		
6. Studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen			
Inga rekommendationer från bedömargruppen	SFS fortsätter arbetet enligt tidigare arbetssätt.		
7. En för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger			
Att institutionen överväger om kvalitén på inspelade föreläsningar kan förbättras.	Institutionen kommer att uppmana lärarna att se över kvaliteten på de inspelade föreläsningarna och om möjligt lägga till textning och förbättra ljudkvaliteten. Informationen kan	A – utbildningsansvarig och studierektor ansvarar för arbetet.	Vt 27

	spridas via lärarkollegiet i svenska som andraspråk.	U – studierektor och ansvariga lärare	
8. Kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs			
Att institutionen överväger att göra kursvärderingar under delkursers gång till ett formaliserat moment, för att förhoppningsvis kunna ta del av kontinuerliga synpunkter från studenter.	Formaliserade kursvärderingar under delkursen kommer att diskuteras på kommande lärarkollegium inom svenska som andraspråk. Förslaget utprövas i några delkurser för att sedan utvärderas.	A – utbildningsansvarig och studierektor ansvarar för arbetet. U – studierektor och ansvariga lärare	Vt 27 och ht 27